

ЛІТЕРАТУРА:

1. Абрамович Р. Відшкодування шкоди потерпілим: теоретичні та практичні проблеми / Руслана Абрамович // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vu.ua/article/materials/Analytic/285.html>
2. Банчук О.А., Дмитрієва І.О., Малишев Б.В., Саїдова З.М. Відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів: європейські стандарти і зарубіжне законодавство // За заг. редакцією О.А. Банчука. – К., 2015. – 196 с.
3. Ківалова Т.С. Концептуальні засади визначення поняття та системи зобов'язань відшкодування шкоди за Цивільним законодавством України / Т.С. Ківалова // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 1. – 118 с.
4. Кучинська О. П. Законодавчо захистити права потерпілих / О. Кучинська // Право України. – 1996. – № 7. – 54 с.

*Добровольська Наталія Олександрівна,
студентка 4 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Завальнюк С.В.*

ЗНАЧЕННЯ РИМСЬКОГО ПРАВА У ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ В УКРАЇНІ

Римське право є тією культурною і юридичною цінністю, яка продовжує активно впливати на становлення та розвиток сучасного юридичного світу. За визначенням окремих науковців римське право є материнським правом – універсальним, загальним правом, попередником і своєрідним камертоном більш пізніх систем (традицій) європейського права. Західноєвропейська і Східноєвропейська традиції права у правовому сенсі є «дочірні» щодо римського, як ті, що існують і продовжують розвиватися й зараз як елементи відповідних локальних цивілізацій [7, с. 68]. У історії людства римське право займає особливе місце: воно пережило народ, який його створив, і двічі підкоряло світ [5, с. 4].

Національні правові системи різних країн формувалися під впливом римського права. Воно являє собою фундамент цивільного права багатьох держав, сприяло розвитку товарного виробництва і комерційної діяльності, появі й розвитку буржуазних відносин взагалі. Римське право є досвідом правового розвитку з характерними йому реальними труднощами, протиріччями і досягненнями, зафіксований протягом унікально тривалого відрізка часу в межах єдиного політичного утворення [3, с. 7].

Визначаючи вплив римського права на право європейських держав, серед таких країн можна виділити певні групи: країни з безпосередньою рецепцією норм римського права: Італія, південь Франції, Іспанія; країни з сильним впливом римського права: Німеччина, Австрія, Нідерланди; країни з обмеженою рецепцією римського права, яка відбувається шляхом запозичення ідей та норм римського права не безпосередньо з першоджерел, а через ті системи, де рецепція відбулась раніше: Польща, Угорщина, Україна; країни, які не зазнали значного впливу римського права: Англія і Ірландія [1, с. 8].

Оскільки римське право є важливою складовою цивілізації та здійснило вплив на формування і розвиток правових систем країн Західної Європи, то його дух через принципи відчутний у європейській правосвідомості, що позначається на вдосконаленні цих національних правових систем. В таких правових системах знайшли відображення й втілення такі важливі принципи цього правового феномену, як космополітизм (на першому плані цінності людства, а не інтереси окремої держави), справедливість (забезпечення рівних прав перед законом, коли кожен отримує можливість діяти відповідно до прав і обов'язків) та індивідуалізм (самовизначеність особи у правовій спільноті). Використання невичерпного рецептивного потенціалу римського права може й надалі слугувати перспективною складовою формування і вдосконалення універсальної системи права.

Сучасному європейському простору, притаманна множинність культур і субкультур, які становлять реальність «мультикультури», тобто наявності в одній культурі вкраплень і присутності інших активних культур. У деяких країнах міжкультурний діалог став вирішенням проблеми міграційних потоків, у інших (наприклад, Німеччина) на даний час гостро постало питання толерантного ставлення до інших націй.

Європа перебуває у кризі мультикультурного співіснування. Розв'язати цю кризу може лише тісна інтеграційна співпраця у межах ЄС, яка спрямована на поглиблення міжкультурного діалогу між національними спільнотами задля вдалого поєднання правових цінностей у єдності з одночасною повагою до відмінностей. Завдяки правовим традиціям європейських держав та спільній спадщині, в основі якої покладено римське право, відбувається мультикультурна взаємодія із взаємопроникненням та взаємодоповненням правових культур [2, с. 138-139].

Моральні принципи, які є частиною римського права, не втрачають актуальності упродовж розвитку європейської цивілізації. Вони продовжують бути регулятором взаємовідносин між людьми, сприяючи у вирішенні суперечностей між суспільством і поведінкою окремих індивідів. Право

Європейського Союзу має залишатися ефективним засобом регулювання суспільних відносин у полікультурному співтоваристві, а отже повинно перебувати у постійній взаємодії юридичних та етичних норм, що сприяє створенню особливої атмосфери до поваги ціннісних орієнтирів спільноти, правил поведінки.

Завдяки збереженню традицій римського права у праві Європейського Союзу акумулюється різноманіття правових культур. На цій основі будується європейський правовий простір, заснований на спільній історичній долі, системі правових цінностей, культурній спадщині народів тощо. Крім того, спостерігається формування нової європейської правової культури, яка поєднує елементи романо-германської та англо-американської правових систем. Право Європейського Союзу формує певну соціальну даність, в умовах якої можливе поєднання, узгодження різноманітного і відносна однаковість різного, тобто такий правопорядок, який забезпечує процеси інтеграції європейських співтовариств із метою одночасного формування єдиної європейської правової культури та вироблення національної ідентичності держав-членів.

Українська національна правова культура зіткнулася зі складним завданням, вирішення якого полягає у тому, щоб у національній правовій системі зберегти власну правову ідентичність, вписатися у полікультурний діалог і водночас запозичити і засвоїти досвід загальноєвропейської правової культури з урахуванням національних культурних особливостей.

Рецепція римського права стала базою для формування європейських правових систем, що засвідчило доцільність застосування в них ціннісних здобутків та посилило збереження їх національних ідентичностей. Система римського права, заснована на ідеях природного права, на принципах справедливості та моральності, заклала основу для сучасних теорій цивільного права та процесу, сімейного права, підприємницького права, приватного міжнародного права, а також сформувала особливості правової культури. Основним її досягненням слід вважати те, що вона стала важливою складовою загальноєвропейської мультикультурної цивілізації, вплинула на розвиток усієї європейської правової системи та стала складовою права Європейського Союзу [4, с. 34-36].

Із часу ратифікації Угоди між Україною та ЄС євроінтеграційний процес України перейшов у практичну фазу, внаслідок чого виникла проблема адаптації

Основою кореляції права України з правом ЄС є обов'язкове врахування тієї обставини, що концепт приватного права визрів та сформувався у контексті розвитку Західної традиції європейського права під впливом

римського права. Тобто можливість кореляції правових систем залежить від готовності і здатності нашого суспільства до сприймання Західноєвропейських базових цивілізаційних цінностей. Концепція сучасного цивільного права України сформувалася на підґрунті європейських уявлень про приватне право, які, у свою чергу, ґрунтуються на рецепції римського приватного права, що є першоджерелом західних кодифікацій [6, с. 244].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бондар Н. А. Історико-правові засади рецепції римського приватного права в правовій системі Польщі // Актуальні питання публічного та приватного права. – 2014. – № 1. – С. 6-13.
2. Габаковська Х. Характерні особливості впливу римського права на правові системи Західної Європи // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2016. – № 855. – С. 136-141.
3. Дождев Д. В. Римское частное право: учеб. для вузов / Д. В. Дождев; под ред. В. С. Нерсисянца. – М.: НОРМА, 2002. – 784 с.
4. Пастушок Г. І. Значення основоположних цінностей римського права для формування правової традиції Європейського Союзу // Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. – 2016. – Вип. 8. – С. 31-37.
5. Покровский И. А История римского права. – Мн.: Харвест, 2002. – 528 с.
6. Харитонов Є. О. Методологічні засади дослідження проблем правової адаптації України до внутрішнього ринку ЄС // Наукові праці Національного університету «Одеська юридична академія». – 2015. – Т. 17 – С. 232-270.
7. Харитонova О. І. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції / О. І. Харитонova, Є. О. Харитонов. – Х.: Одиссей, 2002. – 592 с.

***Дроздов Андрій Олександрович,**
студент 3 курсу факультету прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник – к.ю.н., доцент Деревнін В.С.*

ВПЛИВ РИМСЬКОГО ПРАВА НА ПРАВОВУ СУЧАСНІСТЬ

Римське право з'явилося на світ приблизно дві з половиною тисячі років тому. А Батьківщина Римського права і досі являється одним з центрів сучасної цивілізації. Саме визначення «римського права» інколи обмежують лише рамками існування «Римської держави» але це не зовсім правильно.